

Grażyna Borys

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

HANDEL EMISJAMI DO POWIETRZA JAKO INSTRUMENT POLITYKI KLIMATYCZNEJ

1. Wstęp

Jednym z najpoważniejszych wyzwań ekologicznych przełomu XX i XXI w. jest przeciwdziałanie globalnej zmianie klimatu, spowodowane tzw. efektem cieplarnianym. Zagrożenie efektem cieplarnianym dostrzegł po raz pierwszy szwedzki chemik Savante Arhenius w 1908 r. Jednak u progu XX w. jego odkrycie nie zyskało szerszego rozgłosu. Prawdziwy alarm podniósł się dopiero w drugiej połowie XX w., kiedy to statek kosmiczny Mariner 2 znalazł się na Wenus. Odkryto wówczas, że planetę tę okrywa bardzo gęsta atmosfera, w której stężenie dwutlenku węgla jest 100 razy większe niż na Ziemi, i że rzeczywiście zaistniał tam efekt cieplarniany – temperatura powierzchni Wenus wynosi 480°C. Wielu naukowców oskarżyło o tę sytuację nadmiar znajdującego się w atmosferze Wenus dwutlenku węgla i ogłosiło, że efekt cieplarniany niedługo powtórzy się na Ziemi, co skłoniło polityków do przeciwdziałania takiemu rozwojowi wydarzeń.

Początkiem działań politycznych na rzecz ochrony klimatu było podpisanie w trakcie Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r. Ramowej Konwencji ONZ w Sprawie Zmian Klimatu (*United Nations Framework Convention on Climate Change* – UNFCCC). Konwencja ta zobowiązywała państwa wysoko rozwinięte do stabilizacji emisji gazów szklarniowych (*greenhouse gases* – GHG)¹ do 2000 r. na poziomie roku bazowego (1990). Konwencja ta, będąca efektem daleko posuniętego kompromisu między różnymi państwami, zawierała dość ogólnikowe zapisy. Ponadto jej skuteczność ograniczona została przez brak przepisów dotyczących sankcji za niewypełnienie zobowiązań. Dlatego też strony Ramowej Konwencji szybko uznały, że jej postanowienia nie są wystarczające do

¹ Do gazów cieplarnianych zalicza się: dwutlenek węgla (CO₂), metan (CH₄), podtlenek azotu (N₂O), fluoropochodne węglowodorów (HFC), perfluoropochodne związki węgla (PFC_s) i sześćfluorek siarki (SF₆).

skutecznej ochrony klimatu [Karaczan, Kassenberg, Sobolewski 2003, s. 57]. W efekcie rozpoczęto, bezpośrednio po jej wejściu w życie w 1994 r., negocjacje mające na celu wprowadzenie dodatkowych zobowiązań dotyczących emisji gazów szklarniowych. Zakończyły się one sukcesem w 1997 r. W trakcie Trzeciej Konferencji Stron Konwencji Klimatycznej podpisano Protokół z Kioto do UNF CCC. Celem jego jest doprowadzenie do redukcji emisji sześciu gazów szklarniowych przez kraje wysoko rozwinięte średnio o 5,2% w latach 2008-2012, w tym kraje UE 15 o 8%, a Polskę o 6%². 16 lutego 2005 r. (po ponad 7 latach od podpisania) regulacje wynikające z Protokołu weszły w życie. Stało się to możliwe dzięki ratyfikowaniu Protokołu przez Rosję 4 listopada 2004 r., która była odpowiedzialna za 17,4% światowej emisji dwutlenku węgla w roku bazowym. Niestety, Protokołu nie ratyfikowały Stany Zjednoczone, które w roku bazowym wypuszczały do atmosfery 36,1% światowej emisji CO₂ [Janowska 2004, s. 32].

2. Mechanizmy elastyczności w realizacji polityki klimatycznej

Równolegle do negocjacji toczonych na forum Konwencji Klimatycznej przystąpiono do negocjacji w sprawie polityki klimatycznej na forum Unii Europejskiej. Ich efektem jest przyjęcie Europejskiego Programu Zapobiegającego Zmianie Klimatu. Celem Programu stało się określenie najbardziej ekonomicznych i efektywnych środków, które umożliwią osiągnięcie celów wymienionych w Protokole z Kioto. Należy bowiem podkreślić, że koszt wyznaczonych zadań będzie się kształtował na poziomie 0,01-0,1% PKB krajów wdrażających postanowienia Protokołu z Kioto. Będzie to jednak kilkakrotnie mniej niż spodziewane koszty działań dostosowujących światową gospodarkę do zmieniającego się klimatu [*Protokół z Kioto...* 2005, s. 47]. Aby ułatwić i ograniczyć koszty polityki klimatycznej, wprowadzono możliwość wykorzystania specjalnego instrumentarium, tzw. mechanizmów elastyczności. Obejmują one mechanizmy:

- wspólnych wdrożeń (*joint implementation* – JI). Przez mechanizm ten rozumie się działania inwestycyjne realizowane przez państwo-sygnatariusza Protokołu na terenie innego państwa-sygnatariusza, mające na celu redukcję lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych,
- czystego rozwoju (*clean development mechanism* – CDM). Przez mechanizm ten rozumie się działania inwestycyjne realizowane przez państwo-sygnatariusza Protokołu na terenie innego państwa, które nie ratyfikowało Protokołu, mające na celu redukcję lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych,

² Polska ratyfikowała Ramową Konwencję w Sprawie Zmian Klimatu w 1996 r. (Oświadczenie Rządowe z dnia 15 września 1996 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. [DzU 1992 nr 53, poz. 238]) oraz Protokół z Kioto (Ustawa z dnia 26 sierpnia 2002 r. o ratyfikacji Protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu [DzU nr 144, poz. 1207]).

- handlu jednostkami zredukowanej emisji gazów cieplarnianych pomiędzy sygnatariuszami Protokołu. Rozwiązanie to umożliwia krajom osiągającym większą, niż przewidzianą Protokołem, redukcję emisji, odsprzedaż nadwyżek redukcyjnych na rynku międzynarodowym, tym zaś, które emitują więcej, niż dopuszcza Protokół – ich zakup.

Koncepcja handlu emisjami ma już blisko 50-letnią tradycję. Jej pomysłodawcą był Th.D. Cocker [Cocker 1966, s. 53], pełny zaś dowód optymalności zbywalnych pozwoleń na emisję został podany przez W.D. Montgomery'ego [Montgomery 1972, s. 53]. Działanie systemu handlu emisjami w ogólnym zarysie polega na tym, że źródła emisji objęte systemem mogą wyemitować w określonym czasie (np. w kolejnych okresach rocznych) jedynie taką ilość zanieczyszczeń, na jaką mają pokrycie w posiadanych uprawnieniach do emisji. Wyemitowanie większej ilości zanieczyszczeń wymaga dokupienia uprawnień do emisji od innego podmiotu, który realizując przedsięwzięcia redukcyjne, uwolnił pewną pulę uprawnień, jakie może odsprzedać. Zachęca to do podejmowania redukcji emisji tam, gdzie jej koszty są najniższe [*System finansowania...* 2005, s. 93].

W Unii Europejskiej prace nad wdrożeniem do praktyki systemu handlu pozwoleniami do emisji zakończyły się w 2003 r. przyjęciem dwóch dyrektyw:

1) dyrektywy 2001/81/WE z dnia 23 października 2001 r. w sprawie krajowych poziomów emisji niektórych rodzajów zanieczyszczenia powietrza³,

2) dyrektywy 2003/87/WE z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającej system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniającej dyrektywę 96/61/WE⁴.

Zgodnie z preambułą i art. 1 dyrektywy 2003/87/WE, jej celem jest stworzenie możliwości realizacji zobowiązań redukcyjnych Wspólnoty Europejskiej i jej państw członkowskich w sposób bardziej skuteczny, poprzez efektywny europejski rynek uprawnień do emisji gazów cieplarnianych, przy możliwie najmniejszych ograniczeniach rozwoju gospodarczego i poziomu zatrudnienia. System handlu uprawnieniami do emisji jest wdrażany w Europie od 1 stycznia 2005 r. [Rochowicz 2004, s. CI].

Polska jako członek Unii Europejskiej (od 1 maja 2004 r.) została zobowiązana do wdrożenia wzmiankowanych dyrektyw w życie. Stąd 22 grudnia 2004 r. Sejm RP przyjął ustawę o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji⁵.

3. Architektura polskiego systemu handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych

System handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji składa się – w myśl zapisów ustawowych – z:

³ Zob. Dz.Urz. WE L 309 z 27 listopada 2001 r.

⁴ Zob. Dz.Urz. WE L 275 z 25 października 2003 r.

⁵ DzU nr 281, poz. 2784.

- 1) wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji,
- 2) krajowego systemu handlu uprawnieniami do emisji.

Architekturę obu tych systemów tworzą: instalacje, prowadzący instalacje, Krajowy Plan Rozdziału Uprawnień do Emisji, Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji, Krajowy Rejestr Uprawnieniami do Emisji, organy monitorujące i nadzorujące system.

Najogólniej system obejmuje instalacje, dla których przyznaje się uprawnienia do emisji, i instalacje, które są czasowo wykluczone z systemu. Instalację stanowi stacjonarne urządzenie techniczne, zespół stacjonarnych urządzeń technicznych powiązanych technologicznie, do których tytułem prawnym dysponuje ten sam podmiot, i położonych na terenie jednego zakładu oraz budowle nie będące urządzeniami technicznymi ani ich zespołami.

Rozdział uprawnień do emisji dla instalacji objętych systemem jest dokonywany w Krajowym Planie Rozdziału Uprawnień do Emisji. Krajowy Plan sporządza się oddzielnie dla krajowego systemu handlu uprawnieniami do emisji i dla wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji. Projekt krajowego planu opracowuje Krajowy Administrator. Zawartość tego planu prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Zawartość krajowego planu rozdziału uprawnień do emisji

Krajowy plan rozdziału uprawnień do emisji	
krajowy system	wspólnotowy system
• Całkowita liczba uprawnień do emisji do rozdziału w okresie rozliczeniowym • Całkowita liczba uprawnień do emisji dla poszczególnych rodzajów instalacji objętych systemem • Wykaz instalacji wraz z przyznaną liczbą uprawnień do emisji w okresie rozliczeniowym lub w poszczególnych latach tego okresu • Liczba uprawnień do emisji, jakie w każdym roku okresu rozliczeniowego będą stanowić krajową rezerwę uprawnień do emisji: a) dla instalacji nowych lub instalacji, w których dokonano zmiany na uzupełnienie uprawnień do emisji w związku z ponadplanowym wzrostem zapotrzebowania na te uprawnienia b) w związku z przejęciem produkcji likwidowanych instalacji	
	• Liczba uprawnień do emisji, jakie w każdym roku rozliczeniowym stanowić będą krajową rezerwę uprawnień do emisji na projekty wspólnych wdrożeń mechanizmy czystego rozwoju • Liczba jednostek poświadczonej redukcji emisji, które prowadzący instalacje może wykorzystać do rozliczenia rocznej emisji gazów cieplarnianych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawy o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji [DzU nr 281, poz. 2784].

Krajowy Plan dla krajowego systemu handlu uprawnieniami do emisji przyjmuje w drodze rozporządzenia Rada Ministrów. Jest ono ogłaszane najpóźniej do 30 września roku poprzedzającego okres rozliczeniowy. Krajowy Plan dla wspólnotowego handlu uprawnieniami do emisji jest przedkładany Komisji Europejskiej oraz państwom członkowskim Unii Europejskiej nie później niż na 18 miesięcy przed rozpoczęciem okresu rozliczeniowego. Po uzyskaniu akceptacji Komisji Rada Ministrów przyjmuje ten plan w drodze rozporządzenia.

Uprawnienia do emisji są przyznawane prowadzącemu instalację dla każdej instalacji objętej systemem na okres rozliczeniowy, z podziałem na poszczególne lata tego okresu. Uprawnienia dla instalacji istniejących są przyznawane w Krajowym Planie, natomiast uprawnienia dla instalacji nowych są przyznawane w zezwoleniach organu właściwego do wydawania pozwolenia zintegrowanego lub pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza na wniosek prowadzącego instalację.

Prowadzący instalację, któremu przyznano uprawnienia do emisji, uiszcza opłatę w wysokości równej iloczynowi liczby uprawnień do emisji przyznawanych na pierwszy rok okresu rozliczeniowego i – obowiązującej w roku poprzednim – jednostkowej stawki opłaty za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, dotyczącej substancji objętej uprawnieniami do emisji, pomnożonej przez tysiąc. Jednostkowej stawki nie mnoży się przez tysiąc, gdy dotyczy ona dwutlenku węgla i metanu. Prowadzący instalację, który uiszczył tę opłatę, nie ponosi, w pierwszym roku okresu rozliczeniowego, opłat za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza pobieranych na mocy ustawy.

Prawo ochrony środowiska stanowi o opłatach za wprowadzanie do powietrza substancji, na których emisję podmiot uzyskał uprawnienia do emisji. Opłaty wnosi się na wyodrębniony rachunek bankowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dzięki tym opłatom zostaną zgromadzone środki na działalność Krajowego Administratora i Krajowego Rejestru bez dodatkowego obciążenia budżetu i przedsiębiorstw – uczestników systemu.

Przyznane dla instalacji uprawnienia do emisji na dany rok okresu rozliczeniowego mogą być:

- 1) wykorzystane na własne potrzeby prowadzącego instalację, odpowiadające rzeczywistej emisji danej substancji do powietrza,
- 2) sprzedawane,
- 3) wykorzystywane w następnych latach okresu rozliczeniowego lub w następnym okresie rozliczeniowym.

W przypadku krajowego systemu handlu uprawnieniami do emisji umowy sprzedaży uprawnień do emisji mogą być zawierane wyłącznie między prowadzącymi instalację, którym przyznano uprawnienia do emisji. W przypadku wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji umowy sprzedaży uprawnień do emisji mogą być zawierane między:

- osobami fizycznymi, osobami prawnymi lub jednostkami organizacyjnymi nie będącymi osobami prawnymi – w ramach Wspólnoty Europejskiej,

- osobami fizycznymi, osobami prawnymi lub jednostkami organizacyjnymi nie będącymi osobami prawnymi z państw uprawnionych, tj. tych, które ratyfikowały Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu.

Sprzedaż uprawnień wymaga zezwolenia. Zezwolenie wydaje, na okres 10 lat, organ właściwy do wydania pozwolenia zintegrowanego lub pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Umowa sprzedaży uprawnień do emisji powinna być zgłoszona, w ciągu 3 dni roboczych od dnia jej zawarcia, do Krajowego Rejestru pod rygorem nieważności. Zgłoszenia winien dokonać:

- a) prowadzący instalację położoną na terytorium RP, w przypadku wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji,
- b) sprzedawca i kupujący, w przypadku krajowego systemu handlu uprawnieniami do emisji.

W Krajowym Rejestrze Uprawnień do Emisji są gromadzone – obok informacji o sprzedanych i przeniesionych uprawnieniach do emisji – informacje o:

- zezwoleniach,
- przyznanych uprawnieniach do emisji,
- umorzonych uprawnieniach do emisji,
- wielkościach dopuszczalnej emisji i emisji rzeczywistej.

Wszystkie te informacje obowiązany jest przekazywać do Krajowego Rejestru prowadzący instalację. Krajowy Rejestr jest jawny.

Prowadzący instalację, któremu przyznano uprawnienia do emisji, jest obowiązany do monitorowania wielkości emisji i rozliczania uprawnień. Rozliczanie uprawnień będzie się dokonywało na podstawie rocznego raportu sporządzanego na dzień 31 grudnia roku poprzedniego. Raport ten, o charakterze wystandaryzowanym, będzie podlegał weryfikacji przez uprawnionych audytorów lub wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w zakresie zgodności informacji w nim zawartych ze stanem faktycznym. Koszty weryfikacji raportu będzie ponosił prowadzący instalację. Zweryfikowany raport powinien być przedkładany organowi właściwemu do wydawania zezwoleń oraz Krajowemu Administratorowi Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji do 31 marca każdego roku.

Na podstawie zweryfikowanego rocznego raportu liczba uprawnień do emisji, odpowiadająca rzeczywistej wielkości emisji z instalacji, w danym roku ulega umorzeniu. Jeżeli z rocznego raportu będzie wynikać, że rzeczywista emisja była większa niż emisja wynikająca z liczby posiadanych uprawnień do emisji na dzień 31 grudnia danego roku, to na wniosek posiadającego instalację organ właściwy do wydania zezwolenia po zasięgnięciu opinii Krajowego Administratora może wyrazić zgodę na pokrycie tej różnicy uprawnieniami do emisji przyznanymi wnioskodawcy na następny rok okresu rozliczeniowego. Warunkiem uzyskania zgody jest zobowiązanie się prowadzącego instalację do odpowiedniego zmniejszenia emisji lub do zakupu uprawnień do emisji w następnym roku okresu rozliczeniowego. Do czasu wywiązania się z tego zobowiązania nie może on sprzedawać uprawnień do emisji przyznanых mu na następny rok okresu rozliczeniowego.

Prowadzący instalację objętą wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji może wykorzystać do rozliczenia rocznej emisji gazów cieplarnianych otrzymane:

1) jednostki redukcji emisji. Jednostką redukcji emisji jest jednostka emisji zredukowanej lub emisji unikniętej gazów cieplarnianych, otrzymana w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń, wyrażona jako ekwiwalent⁶,

2) jednostki poświadczonej redukcji emisji. Jednostka poświadczonej redukcji emisji jest to jednostka emisji zredukowanej lub emisji unikniętej gazów cieplarnianych, otrzymana w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń, wyrażona jako ekwiwalent, przy czym jednostka odpowiada jednemu uprawnieniu do emisji. Jednak do rozliczenia nie można wykorzystywać jednostek otrzymanych z realizacji działań inwestycyjnych polegających na budowie obiektów jądrowych, w wyniku zmiany użytkowania ziemi i w wyniku zalesienia.

Z dotychczasowej charakterystyki architektury systemu handlu uprawnieniami do emisji wynika, że szczególną rolę odgrywa w nim Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji. Do jego zadań należy:

- 1) prowadzenie Krajowego Rejestru Uprawnień do Emisji,
- 2) prowadzenie bazy danych zawierających informacje o instalacjach objętych systemem, niezbędne do opracowania krajowego planu rozdziału uprawnień do emisji,
- 3) monitorowanie funkcjonowania systemu, w tym przeprowadzanie przeglądów, analiz i ocen jego funkcjonowania,
- 4) opracowywanie projektów krajowych planów rozdziału uprawnień do emisji,
- 5) udostępnianie projektów krajowych planów rozdziału uprawnień do emisji do konsultacji społecznych,
- 6) monitorowanie działań związanych z realizacją projektów wspólnych wdrożeń i mechanizmu czystego rozwoju,
- 7) opracowywanie raportów dotyczących systemu,
- 8) udzielanie wyjaśnień, opracowywanie materiałów informacyjnych oraz prowadzenie szkoleń dotyczących funkcjonowania systemu.

Ogólny nadzór nad systemem wykonuje Minister Ochrony Środowiska.

Ustawa o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji przewiduje bardzo wysokie kary pieniężne dla przedsiębiorstw za brak uprawnień do emisji na pokrycie rzeczywistych wielkości emisji w poszczególnych latach okresu rozliczeniowego. Kary te będzie wymierzał wojewódzki inspektor ochrony środowiska. Jednostkowa stawka kary pieniężnej za brak jednego uprawnienia do emisji gazów cieplarnianych w okresie rozliczeniowym na lata 2005-2007 wynosi równowartość w złotych polskich 40 euro, a od dnia 1 stycznia 2008 r. równowartość 100 euro. Dla porównania koszt produkcji 1 MWh energii elektrycznej wynosi w Polsce średnio 150 zł i wiąże się z emisją ok. 1 tony CO₂. Trzeba pamiętać, że kary nie stanowią kosztu i muszą być pokryte z wypracowanego zysku.

⁶ Przez ekwiwalent należy rozumieć 1 gmeram (1 Mg) dwutlenku węgla lub ilość innego gazu cieplarnianego stanowiącą odpowiednik 1 Mg dwutlenku węgla, obliczoną z wykorzystaniem współczynników ocieplenia.

4. Wdrażanie systemu handlu uprawnieniami do emisji do powietrza

Postęp w zakresie wdrożenia systemu handlu uprawnieniami do emisji do powietrza – zarówno w płaszczyźnie legislacyjnej, jak i w płaszczyźnie praktycznej – jest w Polsce niewielki. Do tej pory nie ukazały się żadne przepisy wykonawcze do ustawy o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji. Ich projekty znajdują się dopiero w fazie uzgodnień międzyresortowych.

Trzeba podkreślić, że zgodnie z dyrektywą ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, w pierwszym okresie rozliczeniowym funkcjonowania systemu (2005-2007) handel ten dotyczyć będzie jedynie dwutlenku węgla. Zgodnie z wytycznymi dyrektywy na liście instalacji objętych systemem handlu CO₂ w Polsce znalazło się 945 instalacji należących do następujących sektorów: elektrownie zawodowe, elektrociepłownie zawodowe, ciepłownie zawodowe, przemysł rafineryjny, przemysł koksowniczy, hutnictwo żelaza i stali, przemysł cementowy, przemysł wapienniczy, przemysł szklarski, przemysł ceramiczny, przemysł papierniczy, przemysł cukrowniczy, przemysł chemiczny i pozostałe gałęzie przemysłu.

Tabela 2. Liczba przydzielonych uprawnień

Nazwa puli uprawnień	Średnioroczna liczba uprawnień do emisji CO ₂ (w mln t/rok)	Przyznane limity uprawnień na okres handlu 2005-2007
Calkowita pula uprawnień	286,2	858,6
• Pula do rozdziału		
– pula bazowa	266,4	799,2
– premia <i>early action</i>	7,0	21,0
– premia „kogeneracyjna”	4,0	12,0
• Rezerwa		
– rezerwa na nowe cele	3,3	9,9
– rezerwa na pozostałe cele	5,5	16,5
rezerwa na emisje z gazu koksowniczego	1,6	4,8
rezerwa na likwidację źródeł „niskiej” emisji	0,6	1,8
rezerwa na niezidentyfikowane cele	3,3	9,9
rezerwa na projekty JI i CDM		

Źródło: KPRU.

Natomiast w myśl zaleceń dyrektywy unijnej w sprawie krajowych poziomów emisji dla niektórych rodzajów zanieczyszczenia powietrza opracowany został Krajowy Plan Rozdziału

Uprawnień do Emisji CO₂ na lata 2005-2007, tj. na pierwszy okres rozliczeniowy. Określa on wielkość rocznych pozwoleń na emisję dwutlenku węgla na poziomie 286,2 mln ton (tab. 2).

Przydział uprawnień odbywał się dwustopniowo – najpierw uprawnienia rozdzielono na sektory, a następnie na poszczególne instalacje. Oprócz przydziału bazowego instalacje mogły otrzymać premię za wczesne działania redukcyjne (tzw. premia *early action*) i premię kogeneracyjną za produkcję energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu. Aby otrzymać te premie, trzeba było spełnić następujące warunki:

- przy premii *early action* przedstawić udokumentowaną inwestycję, która doprowadziła do trwałego efektu redukcji emisji CO₂ z tej instalacji, zweryfikowanego na podstawie porównania wskaźników emisyjności z lat 1999-2002 i 1988,
- przy premii kogeneracyjnej przedstawić udokumentowany efekt redukcji emisji dzięki produkcji skojarzonej.

Zasadnicza pula uprawnień do emisji została przydzielona sektorowi energetycznemu. Pierwszych dziesięć instalacji o największym przydziale uprawnień do emisji CO₂ to elektrownie zawodowe: Elektrownia Bełchatów (34,2 mln t), Elektrownia Kozienice (12,5 mln t), Elektrownia Turów (11,8 mln t), Elektrownia Rybnik (10,0 mln t), Elektrownia Połaniec (8,9 mln t), Elektrownia Opole (8,7 mln t), Elektrownia Pątnów (7,8 mln t), Elektrownia Dolna Odra (7,5 mln t), Elektrownia Jaworzno III (6,8 mln t) i Elektrownia Łaziska (6,0 mln t). Dalsze miejsca w przydziale zajmują instalacje elektrociepłowni zawodowych, przemysłu hutnictwa żelaza i ciepłownie zawodowe.

Niestety, Komisja Europejska nie zaakceptowała tego planu i chce wymusić na Polsce zmniejszenie rocznych pozwoleń do wysokości 717 mln ton rocznie dwutlenku węgla. Rodzi to duży niepokój w przedsiębiorstwach, które muszą podjąć szereg działań przygotowawczych do handlu uprawnieniami do emisji. Działania te dotyczyć będą zwłaszcza nowej organizacji w prowadzeniu księgowości; trzeba więc będzie prowadzić bardzo szczegółowy rejestr uprawnień do emisji w celu poprawnego rozliczania kosztów. Potrzebne będą do tego odpowiednio wykwalifikowana kadra i nowe stanowiska pracy czy wręcz nowe komórki organizacyjne.

Literatura

- Cocker Th.D., *Structuring of Atmospheric Pollution Control Systems*, [w:] *The Economics of Air Pollution*, red. H.Wolozin, W.W.Norton and Co., New York 1966.
- Janowska A., *Kto może handlować uprawnieniami do emisji*, „Problemy Ocen Środowiskowych” 2004 nr 4.
- Karaczan Z.M., Kassenberg A., Sobolewski M., *Krajowy rejestr jednostek uprawnień do emisji jako niezbędny element handlu emisjami*, „Ekonomia i Środowisko” 2003 nr 2.
- Montgomery W.D., *Markets in Licenses and Efficient Pollution Control Programs*, „Journal of Economic Theory” 1972, vol. 5.
- Protokół z Kioto. Czas na działanie*, „EKOFinanse” luty 2005, s. 47.
- Rochowicz P., *Podatek od powietrza*, „Rzeczpospolita” 2004 nr 287.
- System finansowania ochrony środowiska w Polsce w warunkach integracji z Unią Europejską*, red. J. Famielec, AE, Kraków 2005.

AIR EMISSIONS TRADING AS AN INSTRUMENT OF CLIMATE POLICY

Summary

The objective of the hereby article is to present trading in the right to emit greenhouse gases to the air, as an instrument of climate policy implementation. The aim of such instrument is to minimize costs of the policy, which Poland has been carrying out as the result of signing Kioto Protocol and undertaking an obligation to curb air emissions, following the European Union accession. The article provides reasons for this instrument implementation as well as its construction.